

IZDVAJAMO IZ OVE EDICIJE

- VODENICA NA FLOSI, Džordž Eliot
DAMA S KAMELIJAMA, Aleksandar Dima Sin
MRTVE DUŠE, Nikolaj Gogolj
PROCES, Franc Kafka
ZLOČIN I KAZNA, Fjodor Dostojevski
SLIKA DORIJANA GREJA, Oskar Vajld
BOGORODIČINA CRKVA U PARIZU, Viktor Igo
MAJSTOR I MARGARITA, Mihail Bulgakov
FRANKENŠTAJN ILI MODERNI PROMETEJ, Meri Šeli
MOBI DIK, Herman Melvil
DŽEJN EJR, Šarlota Bronte
NANA, Emil Zola
RAT I MIR I–II, Lav Tolstoj
LJUBAVNIK LEDI ČETERLI, Dejvid Herbert Lorens
PORTRET JEDNE DAME, Henri Džejms
ČIČA GORIO, Onore de Balzak
ŠLJIVIN CVET U VAZI OD ZLATA
PORTRET UMETNIKA U MLADOSTI, Džejms Džojs
DVADESET ČETIRI ČASA IZ ŽIVOTA JEDNE ŽENE, Štefan Cvajg
MOL FLANDERS, Danijel Defo

**ALEKSANDAR
DIMA**

**Grof
MONTE
KRISTO**

I TOM

Preveli
Andrija Milićević i Živko Kostić

■ Laguna ■

Naslov originala

Alexandre Dumas

LE COMTE DE MONTE-CRISTO

Translation copyright © ovog izdanja 2024, LAGUNA

KLASICI
SVETSKE
KNJIŽEVNOSTI

Knjiga br. 51

Izdavačka kuća LAGUNA DOO BEOGRAD iz Beograda, Ulica Kralja Petra 45/VI, poziva nosioca odnosno nosioce autorskih prava (autori ili druga lica koja su u skladu sa zakonom stekla autorska prava) na prevod knjige *Grof Monte Kristo* autora Aleksandra Dime da se putem imejla redakcija@laguna.rs jave našoj izdavačkoj kući, u cilju dogovora u vezi sa regulisanjem svih autorskih prava i obaveza.

Sadržaj

<i>Sindbad sa Hristove gore: istočnjački osvjetnik kao evropski superheroj 19. veka</i>	11
(Branja Miladinov)	

GROF MONTE KRISTO

1 Dolazak u Marselj	25
2 Otac i sin.	36
3 Katalan.	44
4 Zavera	56
5 Veridbeni ručak.	64
6 Zamenik kraljevskog državnog tužioca	78
7 Istraga	89
8 Ifska tvrđava.	102
9 Veridbeno veče	114
10 Mali kabinet u Tiljerijama	121
11 Korzikansko čudovište.	131
12 Otac i sin.	141
13 Stodnevna vladavina	149

14 Mahniti sužanj i ludi sužanj	159
15 Broj 34 i broj 27	172
16 Italijanski naučnik	191
17 Opatova ćelija	202
18 Zakopano blago	223
19 Treći nastup	237
20 Groblje Ifske tvrđave	248
21 Ostrvo Tibulen	254
22 Krijumčari	267
23 Ostrvo Monte Kristo	276
24 Ushićenje	285
25 Nepoznati čovek	296
26 Krčma <i>Most na Garu</i>	303
27 Kadrusova priča	317
28 Tamnički spisak	333
29 Trgovačka kuća <i>Morel</i>	341
30 Peti septembar	356
31 Italija – Sindbad Moreplovac	373
32 Buđenje	400
33 Rimski razbojnici	407
34 Priviđenje	441
35 Pogubljenje maljem	466
36 Karneval u Rimu	482
37 Katakombe Svetog Sebastijana	503
38 Sastanak	522
39 Zvanice	530
40 Ručak	552
41 Upoznavanje	565
42 Gospodin Bertučo	580

43 Kuća u Oteju	586
44 Vendeta	594
45 Krvava kiša	618
46 Neograničeni kredit	631
47 Dva zelenka	645
48 Ideologija	658
49 Hajdeja.	670
50 Porodica Morel	675
51 Piram i Tizba	686
52 Nauka o otrovima	698
53 <i>Robert Đavo</i>	715
54 Promena kursa	732
55 Vojni lekar Kavalkanti	744
Rečnik manje poznatih reči i izraza	757

1

Dolazak u Marselj

Na dan 24. februara 1815. godine stražar na tornju crkve Notr Dam de la Gard objavi dolazak velikog jedrenjaka *Faraon*, koji se vraćao sa putovanja iz Smirne, Trsta i Napulja.

Kao što je bilo uobičajeno, jedan pilotski čamac pođe odmah iz пристаништа, ploveći duž same tvrđave If, i pristade uz lađu između rta Moržion i ostrva Rion.

Odmah zatim, kao što je takođe bilo uobičajeno, topovska platforma na tvrđavi Sen Žan ispuni se mnoštvom radoznalaca. Jer, za Marselj je uvek bio veliki događaj dolazak nekog broda, a naročito kad je taj brod, kao što je bio slučaj sa *Faraonom*, bio sagrađen, opremljen i natovaren u tome starom gradu, nekadašnjoj Fokeji, i kad je pripadao tamošnjem brodovlasniku.

Međutim, brod je dolazio sve bliže. On je srećno prebrodio moreuz što ga je neki vulkanski potres izdubio između ostrva Kalazarenja i ostrva Žarosa; potom je oplovio Pomeg i sad se približavao sa svoja tri četvrtasta jedra, velikim prednjim i zadnjim jedrom, ali se kretao tako sporo i sumorno da su se radoznalci pitali, nagoniski predosećajući neku nesreću, kakav li se to nemio događaj odigrao na brodu. Ipak, oni koji su se razumevali u moreplovstvo zapazili su da taj nemio događaj nije mogao da se dogodi samoj lađi jer se kretala kao brod kojim se savršeno dobro

upravlja: kotva joj je bila spremna za spuštanje, užad što drže prednje jedro bila su opuštена, a pored pilota, koji se spremao da provede *Faraon* kroz uski ulaz u pristanište Marselja, nalazio se jedan mlad čovek živahnih pokreta i budna pogleda, koji je pazio na svaki pokret broda i ponavljao svako pilotovo naređenje.

Neodređena zabrinutost što se beše nadvila nad gomilom toga okupljenog sveta naročito je obuzela jednog posmatrača na platformi tvrđave Sen Žan, tako da on nije mogao sačekati da lađa uđe u pristanište, već skoči u jedan čamac i naredi da se vesla u susret *Faraonu*, kome pride naspram malog zaliva Rezerve.

Kad vide kako ovaj čovek dolazi, mladi pomorac napusti svoje mesto pored pilota i pride sa šeširom u ruci, pa se nalakti na ogradu broda.

Bio je to mladić od osamnaest do dvadeset godina, visok, vitak, lepih crnih očiju i kose crne kao abonos. Čitava njegova ličnost odavala je duševni mir i odlučnost koji su svojstveni ljudima što su od detinjstva navikli da se bore sa opasnostima.

„Ah, to ste vi, Dantese!“ , uzviknu čovek iz čamca. „Šta se to dogodilo, i otkud taj tužni izgled na čitavom vašem brodu?“

„Velika nesreća, gospodine Morele!“ , odgovori mladić. „Velika nesreća, naročito za mene: naspram Čivita Vekije izgubili smo našeg hrabrog kapetana Leklera.“

„A brodski tovar?“ , zapita brzo brodovlasnik.

„Prispeo je srećno u određeno pristanište, gospodine Morele, i ja mislim da ćete u tom pogledu biti zadovoljni. Ali naš jadni kapetan Lekler...“

„Pa šta mu se to dogodilo?“ , zapita brodovlasnik očigledno malo umiren. „Šta je to zadesilo toga hrabrog kapetana?“

„Umro je.“

„Pao u more?“

„Ne, gospodine, već je umro od zapaljenja mozga, u najužasnijim mukama.“

Zatim, okrenuvši se svojim mornarima, reče:

„Hej, pazi! Svak na svoje mesto, pripremi se za pristajanje!“

Posada izvrši naređenje. Istoga trenutka osam do deset mornara što su sačinjavali posadu jurnuše jedni ka konopcima za

privezivanje jedara, drugi ka užadi za vezivanje prečaga na jedrima, treći ka užadi za dizanje jedara, četvrti ka prednjem jedru i, najzad, ostali ka užadi za skupljanje jedara.

Mladi pomorac baci nemaran pogled na taj početak manevrisanja pa se, videvši da će njegova naređenja biti izvršena, vrati svome sagovorniku.

„Pa kako se dogodila ta nesreća?“, produži brodovlasnik, nastavljajući razgovor onde gde ga mladi pomorac beše prekinuo.

„Bože moj, gospodine, onako kako se niko nije nadao: posle jednog dugog razgovora sa zapovednikom pristaništa, kapetan Lekler otplovi iz Napulja veoma uzbuđen; dvadeset i četiri časa kasnije obuze ga groznica, a tri dana posle toga bio je mrtav... Mi smo ga sahranili po našem običaju, i sad on počiva, pristojno umotan u mornarsku postelju, sa jednim đuletom od trideset šest funti na nogama i drugim na glavi, naspram ostrva El Điljo. Nosimo njegovoj ženi njegov Orden počasnog krsta i njegov mač. Eto šta mu je vredelo“, nastavi mladić uz tužni osmeh, „što je deset godina ratovao sa Englezima kad je dočekao da umre kao svaki običan čovek, u svojoj postelji.“

„Eh, šta ćete, gospodine Edmone“, nastavi brodovlasnik koji je izgledao sve spokojniji, „svi smo mi smrtni ljudi, pa je potrebno da stari načine mesta mladima jer inače ne bi bilo napretka. A pošto me vi uveravate da je brodski tovar...“

„...u najboljem redu, gospodine Morele, to vam ja jamčim. Savetujem vam da od ovog putovanja eskontirate najmanje dvadeset i pet hiljada franaka zarade.“

Potom, pošto su već bili minuli okruglu kulu, mladi pomorac viknu:

„Skupljaj glavna jedra, prednje i zadnje! Zaustavljaj!“

Naređenje bi izvršeno bezmalo istom brzinom kao na ratnom brodu.

„Sva jedra dole!“

Na ovu poslednju komandu sva jedra se spustiše i lađa je sad plovila gotovo neosetno, napredujući samo usled ranijeg zaleta.

„A sad, ako hoćete da se popnete, gospodine Morele“, reče Dantes videvši brodovlasnikovo nestrpljenje, „evo vašega računovođe

gospodina Danglara, koji baš sad izlazi iz svoje kabine i koji će vam dati sva obaveštenja koja možete poželeti. A ja moram da pazim na pristajanje i naredim da se istakne zastava u znak žalosti.“

Brodovlasnik nije čekao da mu se dvaput kaže. On dogradi uže koje mu Dantes beše dobacio pa se, sa okretnošću koja bi činila čast svakome mornaru, pope uz prečage ukucane u ispupčeni bok lađe, dok se Dantes vraćao svome mestu drugog kapetana, ostavljajući da razgovor nastavi onaj koga je on nazivao imenom Danglar i koji je, izašavši iz svoje kabine, zaista išao u susret brodovlasniku.

Ova nova ličnost bio je čovek od dvadeset i pet ili dvadeset i šest godina, lica prilično natmurena, ponizan prema pretpostavljenima a drzak prema potčinjenima. Zbog toga, pored njegovog zvanja računovođe, koje je uvek mrsko mornarima, posada ga je isto tako malo marila koliko je, naprotiv, Dantesa volela.

„Dakle, gospodine Morele“, reče Danglar, „čuli ste za nesreću, zar ne?“

„Da, da. Jadni kapetan Lekler! Bio je to valjan i čestit čovek!“

„A naročito odličan moreplovac, koji je svoj vek proveo između neba i vode, kako i dolikuje čoveku kome su povereni interesi tako značajnog preduzeća kakvo je firma *Morel i sin*“, odgovori Danglar.

„Ali“, reče brodovlasnik prateći pogledom Dantesa, koji je tražio mesto za pristajanje broda, „meni se čini da se ne mora biti dugogodišnji moreplovac kao što vi kažete, Danglare, pa da čovek dobro poznaje svoj zanat jer mi se čini da naš prijatelj Edmon vrši svoj posao kao čovek koji ne mora nikoga da pita za savet.“

„Jeste“, reče Danglar bacivši na Dantesa kos pogled u kom blesnu odsev mržnje, „jeste, taj je mlad i taj misli da sve zna. Tek što je kapetan umro, a on je odmah preuzeo zapovedništvo ne pitajući nikoga za savet, i zbog njega smo izgubili dan i po na ostrvu Elbi, umesto da se vratimo pravo u Marselj.“

„Što je preuzeo zapovedništvo broda, to mu je bila dužnost kao drugom kapetanu; a što je izgubio dan i po na ostrvu Elbi, tu je pogrešio; osim ako nije trebalo opraviti neki kvar na brodu.“

„Lađa je bila zdrava kao što sam i ja zdrav, i kao što želim da ste i vi, gospodine Morele. A što smo izgubili dan i po, to je učinio potpuno po svojoj čudi, radi zadovoljstva da izađe na kopno; eto u čemu je stvar.“

„Dantese“, reče brodovlasnik okrećući se mladiću, „ta dođite ovamo.“

„Izvinite, gospodine“, reče Dantes, „biću vam na raspolaganju za koji trenutak.“

Zatim se obrati posadi i reče:

„Spuštaj sidro.“

Sidro odmah pade i lanac uz zveket počeo da se odmotava. Dantes ostade na svome zapovedničkom mestu, i pored toga što je na brodu bio i pilot, sve dok i ovaj poslednji manevar nije bio završen. Zatim reče:

„Spustite zastavicu na pola katarke, savijte glavnu zastavu, ukrstite prečke!“

„Eto vidite“, reče Danglar, „on je uobrazio da je već kapetan, tako mi časti.“

„On to zaista i jeste“, reče brodovlasnik.

„Jeste, osim što nema prava da potpisuje vašeg ortaka i vas, gospodine Morele.“

„Bože moj! Zašto ga ne bismo ostavili da vrši tu dužnost?“, reče brodovlasnik. „Mlad je on, znam, ali mi se čini da je sav predan poslu i veoma izvežban u svome zanatu.“

Danglarovo čelo se natmuri.

„Oprostite, gospodine Morele“, reče Dantes prilazeći. „Sad, pošto je brod usidren, stojim vam potpuno na raspolaganju. Vi ste me zvali čini mi se?“

Danglar odstupi jedan korak.

„Hteo sam da vas pitam zašto ste se zaustavili na ostrvu Elbi?“

„Ne znam, gospodine. Učinio sam to da bih izvršio poslednji nalog kapetana Leklera, koji mi je na samrti predao jedan paket za velikog maršala Bertrana.“

„Jeste li ga videli, Edmone?“

„Koga?“

„Velikog maršala?“

„Jesam.“

Morel se obazre unaokolo, pa povuče Dantesa u stranu.

„A kako je car?“, zapita živo.

„Dobro je, koliko sam mogao da ocenim svojim očima.“

„Vi ste dakle videli i cara?“

„On je ušao kod maršala dok sam ja bio tamo.“

„I razgovarali ste s njim?“

„To jest, on je razgovarao sa mnom, gospodine“, reče Dantes osmehnuvši se.

„Pa šta vam je kazao?“

„Postavljao mi je pitanja o brodu, o tome kad je pošao ka Marselju, kojim je putem išao i kakav teret nosi. Čini mi se, da je brod bio prazan i da sam ja bio njegov vlasnik, on bi bio sklon da ga kupi. Ali sam mu rekao da sam ja samo drugi kapetan i da brod pripada firmi *Morel i sin.* 'A! Gle!', rekao je on, 'poznajem ja njih. Morelovi su brodovlasnici od oca na sina, i bio je jedan od Morelovih koji je služio u istom puku sa mnom kad sam bio u garnizonu u Valansu.“

„To je zbilja tačno!“, uzviknu brodovlasnik radosno. „To je bio Polikar Morel, moj stric, koji je postao kapetan. Dantese, reći ćete mom stricu da ga se car setio, pa ćete videti kako plače, taj matori namćor. Dobro, dobro“, nastavi brodovlasnik tapšući prijateljski mladića po ramenu. „Dobro ste učinili, Dantese, što ste postupili po uputstvima kapetana Leklera i što ste se zaustavili na ostrvu Elbi, mada bi, kad bi se saznalo da ste predali nekakav paket maršalu i da ste razgovarali s carem, to moglo da vas ozloglasi.“

„Zašto mislite, gospodine, da to može da me ozloglasi?“, reče Dantes. „Ja čak nisam ni znao šta nosim, a car mi je postavljao pitanja kakva bi mogao postavljati ma kome drugom. Ali, oprostite“, nastavi Dantes, „evo dolaze nam sanitetska i carinska kontrola. Vi ćete mi dopustiti, zar ne?“

„Izvolite, samo izvolite, dragi Dantese.“

Mladić se udalji i, pošto se on udaljjavao, Danglar se približi.

„Dakle“, zapita on, „izgleda da vam je naveo dobre razloge za pristajanje u Porto Feraju?“

„Odlične, dragi gospodine Danglare.“

„Ah, utoliko bolje“, odgovori ovaj, „jer je uvek neprijatno videti druga da ne vrši svoju dužnost.“

„Dantes je svoju izvršio“, odgovori brodovlasnik, „i tu nema šta da se zameri. Njemu je kapetan Lekler bio naredio to zaustavljanje.“

„Što se tiče kapetana Leklera, zar vam nije predao jedno pismo od njega?“

„Ko?“

„Dantes.“

„Meni nije! Zar ga je imao?“

„Ja sam mislio da mu je kapetan Lekler, osim onog paketa, poverio i jedno pismo.“

„O kakvom paketu govorite, Danglare?“

„Pa o onom što ga je Dantes predao pri prolasku pored Porto Feraja!“

„Otkud vi znate da je on imao da preda neki paket u Porto Feraju?“

Danglar pocrvene.

„Prolazio sam pored kapetanovih vrata, koja su bila odškrinuta, pa sam video kad je predao taj paket i to pismo Dantesu.“

„On mi o tome ništa nije rekao“, reče brodovlasnik. „Ali ako ima pismo, on će mi ga predati.“

Danglar je trenutak razmišljao.

„Onda, gospodine Morele, molim vas“, reče on, „da o ovome ne govorite ništa Dantesu. Verovatno sam se ja prevario.“

Toga trenutka mladić se vraćao. Danglar se udalji.

„Dakle, dragi Dantese, jeste li sad slobodni?“, zapita brodovlasnik.

„Jesam, gospodine.“

„Pregled nije dugo trajao.“

„Nije, dao sam carinicima spisak naše robe. A što se tiče pristašne policije, ona je zajedno s pilotom poslala i jednog stražara, kome sam predao naše isprave.“

„Onda vi ovde više nemate nikakva posla?“

Dantes se hitro obazre oko sebe.

„Nemam, sve je u redu“, reče on.

„Onda možete poći s nama na večeru?“

„Oprostite, gospodine Morele, oprostite mi, molim vas, ali moram najpre da posetim svoga oca. Ali sam vam veoma zahvalan na časti koju mi ukazujete.“

„Tako je, Dantese, tako je. Ja znam da ste vi dobar sin.“

„A...“, zapita Dantes sa izvesnim oklevanjem, „da li znate kako je moj otac sa zdravljem?“

„Pa, ja mislim da je dobro, dragi Edmone, mada ga nisam video skoro.“

„Jeste, on ne izlazi nikud iz svoje sobice.“

„To je bar dokaz da mu za vreme vašeg odsustva nije ništa nedostajalo.“

Dantes se osmehnu.

„Moj otac je ponosit, gospodine, pa i kad bi mu sve nedostajalo, sumnjam da bi ma šta zatražio od ikoga na svetu, osim od Boga.“

„Pa lepo! Ali, posle te prve posete, mi računamo na vas.“

„Oprostite mi još jedanput, gospodine Morele, ali posle ove prve posete imam da učinim još jednu, koja mi je isto toliko draga.“

„Ah, zaista, Dantese, zaboravio sam da u Katalanu ima neko ko vas očekuje verovatno sa isto toliko nestrpljenja kao i vaš otac: to je lepa Mercedes.“

Dantes se osmehnu.

„Ah, ah“, reče brodovlasnik, „sad se više ne čudim što je ona triput dolazila da me pita za novosti o *Faraonu*. Vraga, Edmone, vi niste za žaljenje, i imate u njoj lepu draganu!“

„Ona nije moja dragana, gospodine“, reče ozbiljno mladi moreplovac. „Ona je moja verenica.“

„To je ponekad jedno isto“, reče brodovlasnik smejući se.

„Ali ne za nas, gospodine“, odgovori Dantes.

„Dobro, dobro, dragi Edmone“, nastavi brodovlasnik, „neću da vas zadržavam. Vi ste sasvim dobro vodili moje poslove, pa treba i ja vama da dam punu slobodu da svršavate svoje. Je li vam potreban novac?“

„Nije, gospodine. Sačuvao sam sve svoje plate za vreme putovanja, a to će reći za skoro tri meseca.“

„Vi ste uredan mladić, Edmone.“

„Dodajte tome da imam siromašnog oca, gospodine Morele.“

„Da, da, znam ja da ste vi dobar sin. Idite da posetite svoga oca. I ja imam sina, pa bih se jako ljutio na onoga ko bi ga posle tri meseca putovanja zadržao daleko od mene.“

„Onda dopuštate?“, reče mladić pozdravljajući.

„Da, ako nemate više ništa da mi kažete.“

„Ne.“

„Nije li vam kapetan Lekler na samrti dao jedno pismo za mene?“

„Bilo mu je nemoguće da piše, gospodine. Ali me to podseća da ću morati da tražim od vas odsustvo od dve nedelje dana.“

„Za vaše venčanje?“

„Najpre za to, a zatim da bih otišao do Pariza.“

„Dobro, dobro! Uzećete odsustva koliko hoćete, Dantese. Za istovarivanje lađe biće nam potrebno najmanje šest nedelja, a novo putovanje neće moći da počne pre tri meseca... Samo, kroz tri meseca biće potrebno da budete ovde jer *Faraon*“, nastavi brodovlasnik lupnuvši po ramenu mladog moreplovca, „neće moći da otputuje bez svoga kapetana.“

„Bez svoga kapetana!“, uzviknu Dantes radosnih očiju. „Pazite šta time kažete, gospodine, jer ste ovim zadovoljili najskrivnije nade moga srca. Da nije vaša namera da me naimenujete za kapetana *Faraona*?“

„Kad bih bio sam, pružio bih vam ruku, dragi Dantese, i rekao bih vam: 'Stvar je svršena'. Ali ja imam ortaka, a vi znate italijansku poslovicu: 'Ko ima ortaka, ima i gazdu.' Pa ipak je polovina toga posla gotova, pošto od dva glasa već imate jedan za sebe, oslonite se na mene da dobijete i onaj drugi, a ja ću se pobrinuti što bolje mogu.“

„Oh, gospodine Morele“, uzviknu mladi moreplovac hvatajući suznih očiju brodovlasnika za ruke. „Gospodine Morele, zahvaljujem vam u ime svoga oca i Mercedes.“

„Dobro, dobro, Edmone. Za dobre ljude postoji Bog na nebu, nego šta! Idite da se vidite sa svojim ocem i sa Mercedes, pa posle toga dođite k meni na razgovor.“

„Ali, zar nećete da vas vratim na obalu?“

„Ne, hvala, ostaću da pregledam račune sa Danglarom. Jeste li njim bili zadovoljni za vreme putovanja?“

„To zavisi od toga kakav smisao pridajete tom pitanju, gospodine. Ako mislite na dobro drugarstvo, onda ne jer mislim da me on ne voli od onoga dana kad sam načinio glupost pa sam mu, posle jedne naše svađe, predložio da se desetak minuta zaustavimo na ostrvu Monte Kristo i da se tamo razračunamo. Pogrešio sam što sam mu to predložio, a on je imao pravo što je taj predlog odbio. A ako tim pitanjem mislite na njega kao na računovođu, onda mislim da mu se nema šta zameriti i da ćete biti zadovoljni njegovim načinom rada.“

„Ali“, zapita brodovlasnik, „recite, Dantese, kad biste vi bili kapetan *Faraona*, da li biste rado zadržali Danglara pored sebe?“

„Bio ja kapetan ili njegov zamenik, gospodine Morele“, odgovori Dantes, „uvek ću imati najvećih obzira prema onima koji uživaju poverenje mojih brodovlasnika.“

„Dobro, dobro, Dantese, vidim da ste u svakom pogledu valjan mladić. Neću više da vas zadržavam. Idite jer vidim da jedva čekate da pođete.“

„Znači da sam dobio odsustvo?“, zapita Dantes.

„Idite vi samo, kad vam kažem.“

„Dopuštate li da uzmem vaš čamac?“

„Uzmite.“

„Doviđenja, gospodine Morele, i hvala vam po hiljadu puta.“

„Doviđenja, dragi Edmone, i želim vam svaku sreću.“

Mladi moreplovac skoči u čamac, sede na krmu i naredi da se pristane kod Kanebijere. Dva mornara polegoše odmah na vesla i čamac pojuri što je brže mogao, provlačeći se između hiljada lađica koje su zakrčivale uzan prolaz što vodi između dva reda brodova od ulaza u pristanište do Orleanskog keja.

Brodovlasnik ga je, osmehujući se, pratio pogledom sve do obale, vide ga kako iskoči na ploče pristaništa i kako se odmah izgubi u šarenoj gomili, koja od pet sati ujutru do devet uveče vrvi po onoj čuvenoj Ulici Kanebijer, kojom se današnji Fokejci

toliko ponose da kažu najozbiljnije i sa onim naglaskom koji toliko ističe sve što oni kažu: „Kad bi Pariz imao Kanebijeru, Pariz bi bio mali Marselj.“

Kad se okrete, brodovlasnik vide iza sebe Danglara, koji je prividno očekivao njegove naredbe, ali je uistinu, kao i on, pratio pogledom mladog moreplovca.

Samo, bila je velika razlika među izrazima ta dva pogleda koja su pratila istoga čoveka.